

Perusvoiteet

Lääkärikirja Duodecim

18.5.2023

Ihotautilien ja allergologian erikoislääkäri Kristiina Airola

- Yleistä
- Perusvoiteiden ainesosat
- Perusvoiteiden luokittelu
- Perusvoiteiden käyttö
- Kirjallisuutta

Keskeistä

- Perusvoiteita käytetään kuivan ihon kosteuttamiseen sekä osana monien ihotautilien hoitoa.
- Perusvoiteet estävät veden haihtumista ihosta ja parantavat ihon kuntoa.
- Perusvoiteita käytetään kerran tai kahdesti päivässä.
- Ihottuman pahenemisvaiheessa perusvoiteen käytön lisääminen ei auta, vaan silloin tarvitaan lääkehoitoa, kuten kortisonivoidetta.

Yleistä

Perusvoiteita käytetään kuivan ihon kosteuttamiseen sekä osana monien ihotautilien, kuten [ekseemoiden](#) ja [psoriaasin](#), hoitoa. Ne estävät veden haihtumista ihosta ja parantavat ihon kuntoa. Perusvoiteet sisältävät rasvoja, emulgaattoreita, vettä sitovia aineita sekä säilyteaineita.

Lääketehtaan valmistamalla ja apteekissa myynnissä olevalla perusvoiteella voi olla peruskorvattavuus. Tällöin Kela korvaa 40 % isoimpien pakkauskokojen hinnasta silloin, kun lääkäri on määrännyt sen pitkäaikaisen (kroonisen) ihotaudin hoitoon. Tällaisia perusvoiteita on olemassa noin 30.

Kelan korvaamissa perusvoiteissa ei ole hajusteita tai muita herkästi allergisoivia ainesosia. Saatavilla on myös lukuisia erilaisia kosteus- ja hoitovoiteita, jotka rakenteeltaan ja käyttötarkoitukseltaan vastaavat perusvoiteita.

Perusvoiteiden ainesosat

Rasvat: Aiemmin voiteissa käytettiin rasvana yleisimmin valkovaseliinia. Nykyään käytetään eniten parafiineja, vahoja, kasviöljyjä ja polyglykoleita. Joihinkin perusvoiteisiin on lisätty keramideja, pitkäketjuisia rasvoja, jotka ovat ihon kuivumista estävän läpäisyesteen rakenneosa.

Emulgaattorit ovat aineita, joiden avulla vesi ja rasva saadaan sekoittumaan pysyvästi toisiinsa. Niissä on kaksi osaa, joista toinen eli hydrofiilinen osa sekoittuu veteen ja toinen eli lipofiilinen osa rasvaan. Kun vesi on emulgoitunut pisaroiksi rasvan sisälle (vesi-öljy-emulsio), vesi haihtuu hitaasti ja voide tuntuu rasvaiselta. Kun rasva on pisarina vedessä (öljy-vesi-emulsio), vesi pääsee haihtumaan iholta melko vapaasti ja voide tuntuu kevyeltä.

Humektantit: Etenkin kevyisiin emulsiovoiteisiin lisätään usein humektantteja, jotka sitovat vettä itseensä ja kosteuttavat ihoa. Glyseroli eli glyseriini on perusvoiteiden yleisin humektantti. Muita humektantteja ovat muun muassa propyleeniglykoli, butyleeniglykoli, pentyleeniglykoli, urea eli karbamidi, sorbitoli, ksylotoli ja

polysakkaridit.

Säilyteaineet: Parabeenit ja formaldehydin vapauttajat ovat perinteisiä voiteiden säilyteaineita. Nykyään perusvoiteissa käytetään lisääntyvästi turvallisempaa pidettyjä alkoholijohdannaisia, kuten fenoksietanolia.

Perusvoiteiden luokittelu

Rakenteensa mukaan perusvoiteet voidaan luokitella neljään eri tyyppiin, jotka ovat

- rasvavoiteet
- vesi-öljy-emulsiovoiteet
- öljy-vesi-emulsiovoiteet
- hydrogeelit ja geelit.

Rasvavoiteet sisältävät nimensä mukaisesti vain rasvoja, mutta eivät vettä. Ne estävät tehokkaasti veden haihtumista ihon läpi. Rasvavoiteita käytetään pääasiassa kämmenien ja jalkapohjien hoitoon sekä kroonisiin, paksuhilseisiin ihottumiin, kuten psoriaasiin.

Vesi-öljy-emulsiovoide tuntuu rasvaiselta. Se sopii rasvavoiteiden tapaan kämmenien ja jalkapohjien sekä kroonisten ihottumien hoitoon. Vesi-öljy-emulsiovoiteita käyttävät myös kuivaihoiset, etenkin talviaikaan.

Öljy-vesi-emulsiovoide on yleisvoide. Sen sisältämä vesi haihtuu nopeasti, eikä iho jää rasvaisen tuntuiseksi.

Geeleissä ja hydrogeeleissä ei yleensä ole rasvaa. Neste (hydrogeeleissä vesi) on saatu geeliksi kelaattorin avulla.

Perusvoiteiden käyttö

Perusvoiteita käytetään kerran tai kahdesti päivässä. Koko ihon kertavoiteluun riittää 20–30 grammaa voidetta. Kelan korvaama määrä perusvoidetta on enintään 4 500 grammaa kolmessa kuukaudessa, minkä katsotaan riittävän valtaosalle ihotautipotilaista.

Tutkimusnäyttöä eri voiteiden paremmuudesta ei ole, ja valinta riippuu ihon kosteutustarpeesta ja käyttäjän omista mieltymyksistä.

Perusvoiteet korjaavat kuivan ihon kosteustasapainoa. Niiden hyöty on osoitettu ekseemapotilailla, joilla ne muun muassa estävät ihottuman uusiutumista. Perusvoiteen käytön lisääminen ei kuitenkaan auta ihottuman pahenemisvaiheessa, vaan silloin tarvitaan lääkehoitoja, kuten [kortisonivoiteita](#).

Aiemmat kirjoittajat: Ihotautien erikoislääkäri Matti Hannuksela

Artikkelin tunnus: dlk00898 (029.025)

© 2023 Kustannus Oy Duodecim